בחזרה למצרים: חטיבת חיים צולחת את התעלה

מאת אורי דן

עשל הטנקים של חטיבת חיים, אשר הדפו הימו את המצרים בצהרי 16 באוקטובר 1973 במערב סואץ, הרסו בהתקפת פתע את בסיסי הטילים המצריים, גרמו ערעור ראשון לארמיות המצריות וזיעזעו את המטכ"ל המצרי בקאהיר, נכתב אך מעט.

בשעה שמפקד האוגדה האלוף אריאל שרון הטיל על שתי חטיבות הרשריון, של אמנון וטיביה, את תפקידי הפריצה אל התעלה בלילה אור ל־16 באוקטובר הוא הטיל על חטיבת חיים לקדם את אמצעי הצליחה, ובתוכם הדוברות יה„גילואות" אל התעלה ולבצע את המעבר המיידי מערבה, כדי למוטט את המצרים על־ידי הופעה בעורפם.

חיים, חסכן במילים ורע לחייליו, מן המח"טים שכולם צנועות. התחבאות אל הכלים ובטחון מלא בשדה הקרב. הוא בחר בטנקים של המג"ד גיורא כראשוני העוברים אל מה שנודע אחר־כך בלשון הלוחמים „אפריקה".

אולם לפני שהמג"ד הצעיר גיורא יצא לשטוף את בסיסי הטילים היה חייב להשתתף במאמץ העצום של בריחת אמצעי הצליחה לתעלה. שכן בקעדיהם לא היתה הצליחה יוצאת לפועל. וכל זה התנהל בליל הקרב הנורא ביותר שידע אולי צה"ל מעודו במדבר סיני.

ב־15 באוקטובר בערב, אחר שהשתף בקבוצת הפקודות של המח"ט חיים, היו ברשותו של גיורא 10 טנקים שתברו עם אמצעי צליחה. יתר הטנקים, בפיקוד הסמג"ד, גררו גם הם דוברות לעבר „מצמד", היא הר „חצר" הידועה, על שפת התעלה.

לקראת חצות התברר לגיורא שבשדה הקרב המואר כל הזמן בפצצות תאורה נוצרו קשיים חמורים הקשורים בקידום אמצעי צליחה חייבים. וכנראה תהיינה תקלות.

נאמר לגיורא ברשת הקשר להיפגש עם מפקד האוגדה שרון באזור ציר עכבי"ש. גיורא מיהר אליו. מפקד האוגדה הסביר לו שכנראה יהיו עיכובים בהגעת חלק מאמצעי הצליחה, מצב העלול לסכן את הצליחה כולה. לכן המשימה המוטלת כעת היא „לרוץ" ולצלוח באזור „מצמד". גיורא אירגן מיד את הטנקים ואמצעי הצליחה בשדרת ופתח בתנועה, שהיתה די מהירה. המצרים יראו משני צידי הכביש בנשק קל. בתחילה הגיבו הטנקים של גיורא אבל אחר כך הפסיקו, פרט על מנת לא להתגלות.

● לא זיהו

המג"ד גיורא הגיע עד מעוז „לקקן" ושם התעכב כ־20 דקות בגלל הצפיפות בכביש. ממול החל לחזור זחל"מים ריקים של הצנחנים אשר הובילום לתפיסת ראש־הגשר. כ־200 מטר מ„מצמד" הבחין גיורא במשקפת בשני עמודי שילוט שסימנו את הכניסה ל„חצר", ובראש הטנקים שלו מיהר לשם. השעה היתה בין 3 ל־4 לפנות בוקר.

לרגע נדהם המג"ד כשהבחין שאמצעי הצליחה שנעו עמו לא זיהו את הכניסה ל„חצר", והתרחק כולם במהירות צפונה בהתחילם לנוע בציר „טרטור". גיורא שיגר אחד מקציניו עם הטנק שלו, והצליח לעצור אותם, בפקד עליהם לנוע דרומה ולהכנס ל„חצר". כל רגע היה חשוב. אמצעי הצליחה אמנם נעו דרומה אך שוב החמיצו את הכניסה ל„חצר", ואז חסם גיורא את דרכם בטנקים שלו וכך נכנסו סוף סוף הדוברות וה„גילואות" ונצמדו לסוללת השפר.

שני דחפורים התחילו לגרד את הסוללה. אחד מהם יצא מכלל פעולה והשני גם הוא לקה בתקלות. בעצבנות הכינס טרקטור לפעולה כדי לפרוץ בסוללה דרך אל המים.

היתה שם גם בעיה אחרת. מעוז צפוני שחלש על ה„חצר" עדיין לא נכבש בחזרה מידי המצרים. תחילה רצו לכבוש אותו, אך לבסוף סיכם שגיורא יציב בפתחו טנק ואי לא. ואמנם בבוקר נכנעו 15 המצרים שהיו בו בנופפם דגל לבן. מייד נערך סקס של הורדת הדגל המצרי והנפת הדגל הישראלי. היתה זאת קלות רוח ראשונה מאז החלה המלחמה; באיתו זמן כבר השתלטו הצנחנים של אל"מ דני מט על העבר השני.

„הייתי מוכנים לצליחה עוד בחושך ב־0.10 בערך", סיפר גיורא מייד אחר־כך. „התחלנו לצלוח. הטנק הראשון לאפריקה, שעלה על דיברה, היה הטנק של ברגר. אחר כך הטנק שלי. ואחרי — טנקים נוספים."

כך התחילה הפריצה המשוריינת של אוגדת שרון למצרים. הם היו בתחילה 10 טנקים. על הטנק של ברגר עלה סא"ל מהצנחנים, דן. על הטנק של גיורא עלה קצין צנחנים אחר. ברגר עלה על הציר ההולך לאורך האגם. הופיעו שני נגמ"שים מצרים על הכביש, נוסעים בשלווה ובבטחון. הם הושמדו מייד. ביניתיים סייע גיורא לצנחנים של דני מט. סמ"ר לשעה 7.30 בבוקר הוא קיבל פקודה להסתער על שדה־התעופה דר־סואר ולהשמיד שם את כלי הנ"מ. 4 טנקים יצאו מייד לפשיטה על השדה — רק החל להיכנס לשדה התעופה והמצרים המופתעים התחילו לברוח, נטשו הכל וברחו לעבר הדקלים. היו שם ג"יפים, ככה כלי רכב, ו־5 נגמ"שים מצריים שהועלו באש.

● הפגזת תופת

זאת היתה פתיחה טובה לגדוד של גיורא לאותו יום ארוך במערב המתלה. זה היה שיא מאמץ על־אנושי שהחל ב־6 באוקטובר 1973.

לפני שהגיע סוף סוף למערב התעלה, לאותו בוקר ראשון של רווחה כאז החלה המלחמה, השתתף הגדוד של גיורא, בצד הגדודים האחרים של חטיבת השריון של אל"מ חיים. בקרבות קשים ועקובים מדם — תשעה ימים של מאמץ מסרף, אשר ערב הצליחה התמקד בקרב השריון הגדול ב־14 באוקטובר עם שחר. היה זה כשהמצרים ניסו בפעם הראשונה כאז צלחו את התעלה לפרוץ במאמת טנקים ולהתקדם מזרחה ללב סיני.

לכן יש לבחון את מהלך חטיבת חיים למערב התעלה על רקע המשימות הרבות שבצעו בימים הקודמים.

דיוויזיית השריון המצרית 21 צלחה את התעלה. בעקבות זאת גברה הכוננות בכל גזרת אוגדת שרון והיה חשש לפריצה מצרית. ב־14 באוקטובר בבוקר היתה ההערכה שעלולה להיות התקפת שריון מצרית לכל רוחב הגזרה, ואמנם בסוף של דבר ניסו המצרים לפרוץ לאורך כל הקו בשריון שלהם. דיוויזיה 21 המצרית תקפה בגזרת אוגדת שרון. חטיבת חיים נערכה לקראת ההתקפה המצרית הגדולה בצד חטיבות אמנון וטביה.

פתאום החלה הפגזת ארטילרייה מצרית כבדה מאד על העמדות של גיורא. הכל היה אפוף אש ועשן ולא ראו דבר. הדבר נמשך כשעה. טנקים זזו קצת קדימה ואחורה. אך גיורא בשום פנים לא הניח לטנקים שלו לרדת מעמדותיהם. כשהתפזר האבק הבחין גיורא שטנקים מצריים עומדים ממש על העמדות שלו. הטנק המצרי הראשון היה טנק שעמד בין שני טנקים של גיורא. 60 מטר אחורנית היה המח"ט חיים בטנק שלו. הטנק המצרי הושמד. ורק באותו רגע התחילו הטנקים של גיורא להבחין מה קורה בשטח, ופתחו מייד באש על המצרים הערוכים מול אפם. ליחידה אחרת נתן המח"ט חיים פקודה להתקדם ולתקוף את המצרים מן האגף.

המצרים תקפו עם דיוויזיית השריון שלהם. חטיבת טנקים מצרית אחת תקפה דרך „חמוטל" ובפריצה בין „חמוטל" ל„מכשיר", חטיבת טנקים נוספת עלתה לכיוון טוביה ואמנון שהיו מדרום לחיים. הטנקים המצריים היו פרושים בתוך כעין ריבוע ארבעה על ארבעה ק"מ ופתחו בהתקפות גדודיות. אחר־כך נמצאה מפה מצרית מסומנת ועל המפה היה סימון של ציר ההתקפה של החטיבה המצרית. הסתבר שהמצרים פעלו בדיוק לפי המפה ללא כל גמישות.

● מטווח קצר

התפתח קרב שריון מדהים. את כל מי שגיורא ואנשיו לא ראו תקפו היחידות האחרות של חיים. בשלב ראשון הצטרף חיים אל גיורא. הטנקים המצרים הרבים עמדו אז במרחק כ־200 מ' מהם. אחר כך מיהר המח"ט חיים ליחידות האחרות. כמח"ט שריון ידע להפיק כל שאפשר מיחידותיו תוך כדי חידוש התחכושת לטנקים שלו — משום שהקרב התמשך — ותוך שחלק מיחידותיו מצויות מאחר. שריון לחטיבת השריון המצרית הרתקפת.

לפתע, כפי שהופיעו, כך החלו המצרים לסגת. חטיבת חיים השמידה בין 50 ל־60 טנקים שלהם. העליונות של החטיבה היתה מוחצת: טנק אחד של חיים בסך הכל נפגע מטיל, עוד טנק אי שניים נפגעו, אך לא יצאו מכלל פעולה.

מנקודת תצפיתו של גיורא זה היה קרב שריון קלאסי. בשעה 7.00 בבוקר בערך החלה הפגזה מצרית צפופה מאוד על קו העמדות של גיורא — אש מדוייקת שנפלה ממש לפני הטנקים שלו. גיורא עדיין לא ראה דבר — אבל קיבל דיווחים מאנשיו שהם משמידים טנקים מצריים ממש בקו העמדות. גיורא והמח"ט חיים הגיעו מייד וגילו מצרי ניצב בין הטנק של גיורא וטנק ישראלי אחר. גיורא ירה עליו מ־40 מטר והחסיא. הטנק של המח"ט ארז הציל את המצב — הוא ירה פגז נוסף ופגע. 6—7 סניקים מצריים נוספים היו בקו העמדות של גיורא.

מצדו הדרומי של גיורא בא מטח של כ־15 טילים, אך הם נפלו מאחורי הטנקים הישראלים. המצרים התמרחק בין גל־אל היה כ־500—700 מטר. קשה היה לאנשיו של גיורא להבחין בכל הטנקים, אך מה שהקל מאוד על הלוחמים הישראלים היה שהמצרים באו בכל פעם בקבוצות קטנות של 8—9 טנקים. הם הושמדו בכל פעם שגיורא ואנשיו חשבו ש„הכל נגמר", צץ עוד טנק מצרי בטווח קצר. אך לוחמי גיורא כמעט לא החטיאו. הם ירו מטווח קצר. וראו את הטנקים המצרים נדלקים מולם בקצב מהיר מאד.

● תפישה סובייטית

מאות טנקים של המצרים ושל אוגדת שרון היו מעורבים ויורים זה בזה בצל הפגזת ניתיגום מצרית. וזאת בשעה שהשמש עולה על המדבר — מאחורי גבם של הלוחמים הישראלים ובעיניהם של המצרים. חלקם של לוחמי המח"ט חיים בחבוטת המצרים אותו בוקר היה מכריע. המג"ד גיורא, אשר נלחם במצרים ממרחק של עשרות ומאות מטרים, עדיין לא יכול להעלות בדעתו, שתוך 48 שעות יהיו שרייניו הראשונים בצליחת התעלה.

בכל מהלך הקרב של שריון בשיון גילו המצרים שימוש מוגדר בתפישת הקרב הסובייטית — כל הקיפו עתה בגלים של 8—9 טנקים, שריון שלהם הסתער קדימה, החיסלו ניתן באמצעות ארטילריה.

הטנקים הישראליים שהיו בעמדות חיסלו שימשו מטרה לארטילריה מצרית מדוייקת. אך השטח היה חולי והפגזים המצריים שקעו ללא יעל ניכר. לכן נוצר רושם שהמצרים מפגזים בכלים קטנים, אך פגזי המצרים הקטנים ביותר היו לפחות בעלי קליבר של 120 מ"מ.

בניגוד לאגדות שנוטו על לחימת המצרים, הם פעלו באורח גרוע מאוד. הפעלת השריון שלהם היתה בינונית. הם כמעט לא הגיבו על הנעשה בשטח ופעלו בצורה סכימאטית, ללא כל דמיון. מרבית הטנקים המצריים גם לא הגיבו כאשר הופתעו על־ידי המח"ט חיים מהאגף הצפוני, נפגעו והחלו לבעור. רק יחידים שינו עמדות ותפסו עמדות כנדרש בלוחמת שריון. רק חלק מהם ירה. ריב הטנקים המצריים נסעו במדפים פתוחים אבל ראשי המצרים היו בפנים.

גוררים את אמצעי הצליחה לתעלה עם שחר ה־16 באוקטובר 1973

הקרב ב־14 באוקטובר החזיר סוף־סוף, לאחר 8 ימי שחיקה, את השריון הישראלי בתעלה למלחמת שריון, שהוא בקיא בה וידו בה על העליונה. כמובן שבערב היה מצב הרוח גם בחטיבת חיים טוב מאוד. זאת היתה פתיחה טובה ביותר לקראת הצליחה. שכן הכל זכרו היטב את כמאתיים הטנקים הישראלים שהושמדו בחזית התעלה ביומיים הראשונים.

● לצלוח ולטהר

למחרת ב־15 בחודש, בשעות הבוקר, השתתף המח"ט חיים בקבוצת פקודות אוגדתית שערך האלוף שרון בטאסה. היא הופרעה פעמים מספר על־ידי מטוסים מצריים. שעת השי"ן נקבעה לשעה חמש באותו ערב. המשימות של האוגדה התחלקו בצורה הבאה: משימת חטיבת טוביה בשלב ראשון היתה לבצע הטעיה על־יד־נסיון לתקוף מכיוון „חמדיה" מערבה לפיוון „סלוויזה". חטיבת אמנון היתה צריכה לעבור מדרום לציר „עכבי"ש לכיוון „לקקן" ולטהר את השטח מצפון ל„לקקן" לאורך כביש לכסיקון ולכיוון „מצמד" ולנקות את השטח צפונה ככל האפשר. חטיבת הצנחנים של דני מט עם פלוגת טנקים שקיבלה תחת פיקוד נצטוותה לנוע בעקבות חטיבת אמנון, לעלות על ציר „לכסיקון"—„נחלה", להיכנס לתוך „מצמד", לטהר; לצלות עם סירות גומי ולטהר את השטח שממערב לתעלת סואץ.

חטיבת אל"מ חיים קיבלה את האחריות על כל נושא הצליחה. לצורך זה קיבלה תחת פיקוד גם גדודי הנדסה שהיו מורכבים ממפקדים לצליחה וגישור וכן צוות גישור, דוברות, ו„גילואות". לכך הצטרף גם גדוד הנדסה של האוגדה. גם גדוד הקומנדו המאולתר של הקצין הלוחם פצי צורף לחטיבת טוביה. במקפקדת האוגדה הוטל על אל"מ (כיום תת־אלוף) גיקי אבן, סגן מפקד האוגדה, לתאם את קידום אמצעי הצליחה לתעלה. נושא של צליחה הוא ענין מורכב ביותר. והמח"ט חיים, בהבינו זאת, מיהר לקיים קבוצת תכנון קצרה והטיל משימות מוגדרות על גדודיו והנספחים אליהם. הוא הורה להעביר את הדוברות בהמהירות. היתה בעיה של אימון מוקדם וכן גרירת אמצעי צליחה מסובכים. היו בעיות של סיור שטח, ושל צוותים.

מייד עם קבלת הפקודה החל אל"מ חיים להפעיל את הכוחות. היו שם כל המומחים של הצליחה. מתיל־תנדסה אך בכל זאת לא היתה תמבוכה מעטה, והיו שמחדו לתת עצות יפות דדו לדבר, והיו שאמרו לחיים: „תעשה, מה שאתה רוצה זי"

האמת היתה שהמצב היה מאד לא נוח מכיוון שציוד הצליחה היה מפוזר ברחבי המדבר והיה חוסר בטחון מוחלט ביכולת להוציא לפועל את הצליחה. פני רבים היו חיוורים.

בשלווה העמוקה שלו ובמנהיגותו הקרבית הטיל המח"ט חיים משימות ברורות על המג"דים שלו והורה כי צד לגרור את אמצעי הצליחה. כך, למשל, על המג"ד גיורא עם פלוגה של 10 טנקים הוטל לעסוק ב„גילואה". על סגנו בציוות עוד 10 טנקים הוטל לגרור את הדוברות.

● לא לדחות

המח"ט חיים פנה לאריאל שרון ואמר לו כי הוא שמח לקבל את כל המשימות האלה וכי הוא מבקש רק דבר אחד — שהאחריות על ניקוי הציריים תהיה של מפקדת האוגדה, שכן הציריים היו סתומים בשיירות בגלל חוסר שליטה של מיפקדת החטיבה. בכך נפטר חיים מצרה גדולה. היה ברור לו כבר אז שחלק גדול מהציוד לא יגיע ועלולות להיות תקלות רציניות בכל ריכוז הכוחות ולכן פנה שוב למפקד האוגדה והציע לו לדחות את הצליחה ב־24 שעות.

המח"ט חיים הסביר, שרוב הדוברות והציוד הנחוץ לא יגיעו בזמן. שרון השיב, כי ישקול בדבר, ואחר־כך השיב לחיים שהוא חושש משני דברים — „שהמצרים ישנו את מערך הכוחות שלהם", ו„היחידים ישנו את מערך ההחלטות שלהם". לכן, סיכם, „הצליחה חייבת להתבצע הלילה כדי לשנות את מהלך המלחמה".

דברים אלה עודדו את המח"ט חיים לצאת למאמץ העל־אנושי של אותו לילה, שכל מי שנטל בו חלק יזכרו לעולם.

Míele
שואב אבק
חדש
חדש
בעזר חמץ בכי להתאמץ עם
החזק בשואבי אבק מילה
★ החזק מכולם
★ הערין מכולם
★ אפשרות וויסות לפי הצורך
★ מירב האביזרים
משימוש לוילונות עד ניקוי שטיחים
כבדים ביותר
ישראמטל
רח' מונטיפיורי 32 ת"א טל. 293428
ברוש פרוספקט בדואר
950
וואט